

ЗАХИЩЕНІ ВІД НАСИЛЬСТВА: ПОРАДНИК ДЛЯ БАТЬКІВ

Реалізовано:

БФ «Голоси дітей» за підтримки міжнародної організації Plan International імплементує проєкт *Relief to Protect (R2P)* — «Проєкт з удосконалення механізмів захисту та ПЗПСП для дітей, підлітків і їхніх сімей, які постраждали від конфлікту в Україні» (*Project to improve the protection and MHPSS mechanisms for conflict-affected children, adolescents, and their families in Ukraine*), який фінансує Федеральне міністерство закордонних справ Німеччини (GFFO).

НАСИЛЬСТВО — це будь-які навмисні дії фізичного, психологічного, сексуального чи економічного характеру з боку однієї людини щодо іншої, які порушують її права й свободи, а також завдають шкоди фізичному чи психічному здоров'ю.

Діти потребують особливого захисту від насильства, оскільки не завжди можуть звернутися по допомогу з огляду на свій вік чи особливості розвитку, низьку правову обізнаність, відсутність доступу до засобів зв'язку тощо. Ось чому дорослим вкрай важливо звертати увагу на будь-які сигнали, які можуть свідчити про те, що дитина потребує допомоги через жорстоке поводження з нею.

Насильство над дітьми може відбуватися як у родині (домашнє насильство), так і поза її межами. Важливо пам'ятати: якщо дитина була свідком насильства в сім'ї, то вона вже зазнала психологічного насильства та потребує відповідної допомоги, щоб подолати негативні наслідки цього явища.

Насильство може проявлятися у різних формах — фізичній, економічній, психологічній та сексуальній.

ФІЗИЧНЕ НАСИЛЬСТВО

ФІЗИЧНЕ НАСИЛЬСТВО — це форма домашнього насильства, що охоплює ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, завдання побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру.

ОЗНАКИ ФІЗИЧНОГО НАСИЛЬСТВА:

- гематоми;
- подряпини;
- опіки незвичної форми (від предметів чи недопалків);
- сліди від укусів;
- травми голови;
- внутрішні кровотечі;
- рвані рани і переломи на обличчі, травматична втрата зубів;
- рани і синці в різних фазах загоєння на різних частинах тіла;
- травми ока (крововиливи, відшарування сітківки тощо);
- забиті місця на тілі або обличчі, які мають виразні контури предмета;
- сліди на шії, що можуть вказувати на спроби задушити;

- *відбитки на кінцівках від фіксації (наприклад, від ланцюгів або кайданів);*
- *втома, слабкість, безпричинний стрес;*
- *зміна ваги, апетиту, режиму сну;*
- *прагнення дитини приховати травми та обставини, за яких їх зазнала (відмова роздягатись, носіння одягу, що не відповідає сезону);*
- *вирване, обпалене, неприродно обстрижене волосся.*

ПСИХОЛОГІЧНЕ НАСИЛЬСТВО

ПСИХОЛОГІЧНЕ НАСИЛЬСТВО охоплює словесні образи, погрози, приниження, переслідування, залякування та інші дії, які можуть спричинити емоційну невпевненість або завдати шкоди психічному здоров'ю.

Крім того, до психологічного насильства належать постійна критика й насмішки, формування заниженої самооцінки, обмеження контактів із друзями, вчителями або іншими членами родини.

ОЗНАКИ ПСИХОЛОГІЧНОГО НАСИЛЬСТВА:

- *тривожність;*
- *відсутність інтересу до того, що відбувається навколо;*
- *пригніченість, небажання спілкуватися з близькими та друзями;*
- *затримки в розвитку;*
- *озлобленість та агресивність;*

- агресивні прояви або насильство щодо тварин;
- гіперактивна поведінка;
- схильність до мандрів, бродяжництва;
- схильність до брехні або злочинства;
- демонстрація страху перед появою батьків та/або потребою йти додому;
- суїцидальні думки або спроби самогубства;
- саморуйнівна поведінка;
- вживання алкоголю або наркотиків.

ЕКОНОМІЧНЕ НАСИЛЬСТВО

ЕКОНОМІЧНЕ НАСИЛЬСТВО — форма домашнього насильства, що охоплює умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні потрібних послуг з лікування чи реабілітації, примушування до праці, заборону навчатися тощо.

Економічне насильство над дитиною також охоплює ситуації, коли їй умисно заважають отримувати достатньо ресурсів для задоволення основних потреб і нормального фізичного й емоційного розвитку, змушують використовувати свої фінансові ресурси для власних потреб дорослих або інших членів родини, залучають до трудової діяльності з порушенням норм чинного законодавства.

ОЗНАКИ ЕКОНОМІЧНОГО НАСИЛЬСТВА:

- брудний одяг з неприємним запахом;
- неохайний і занедбаний вигляд;
- постійно хворобливий вигляд дитини;
- недостатня для зросту дитини та її віку вага, худорляві кінцівки;
- здутий живіт від недоїдання;
- крайнє виснаження через недостатнє харчування (особливо в немовлят і дошкільнят);
- брудні нігті, вуха;
- постійно брудне й скуйовджене волосся;
- одяг, який не відповідає віку, розміру, сезону та погодним умовам;
- відсутність потрібного шкільного приладдя;
- брак потрібного медичного лікування (запущені хвороби, неліковані зуби, відсутність відповідних щеплень, ненадання медичної допомоги, що призвело до негативних наслідків);
- часті захворювання, спричинені відсутністю гігієни та належних санітарно-гігієнічних умов проживання дитини;
- часті запізнення до школи, пропуски уроків без поважних причин.

СЕКСУАЛЬНЕ НАСИЛЬСТВО

СЕКСУАЛЬНЕ НАСИЛЬСТВО — форма насильства, що охоплює будь-які діяння сексуального характеру, вчинені стосовно повнолітньої особи без її згоди або стосовно дитини незалежно від її згоди чи в присутності дитини, примушування до акту сексуального характеру з третьою особою, а також інші правопорушення проти статевої свободи чи статевої недоторканості особи.

ОЗНАКИ СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА:

- наявність синців та укусів у різних частинах тіла (на грудях, сідницях, ногах, нижній частині живота, стегнах);
- дитяча вагітність;
- уретральні запальні процеси;
- знання термінології та жаргону, зазвичай невластивих дітям відповідного віку;
- захворювання, що передаються статевим шляхом;
- синдром «брудного тіла»: постійне нав'язливе перебування у ванній, під душем;
- уникання контактів із ровесниками;
- дитяча або підліткова проституція;
- вчинення сексуальних злочинів;
- сексуальні домагання до дітей, підлітків, дорослих;
- нерозбірлива та/або активна сексуальна поведінка;
- створення та реалізація дитиною сексуальних сценаріїв в іграх за допомогою іграшок і ляльок;

- *відсутність догляду за собою;*
- *страх перед чоловіками або конкретними людьми.*

Вплив насильства на дитину може бути надзвичайно серйозним і довготривалим, впливаючи на всі аспекти її життя, включаючи фізичне, психологічне та соціальне здоров'я. Ось деякі з основних аспектів цього впливу:

ФІЗИЧНИЙ ВПЛИВ

- *насильство може призводити до фізичних травм, які варіюються від синців до більш серйозних ушкоджень, таких як переломи або внутрішні травми;*
- *порушення розвитку: постійний стрес і травми можуть негативно впливати на фізичний розвиток дитини, затримуючи ріст та розвиток органів;*
- *насильство може викликати зниження імунітету, спричинити проблеми зі сном та апетитом, призводити до загострення хвороб.*

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ

- *насильство може викликати або загострювати різні психічні розлади, такі як депресія, тривожність, посттравматичний стресовий розлад;*
- *проблеми з самосприйняттям: діти, які зазнали насильства, часто мають занижену самооцінку та почуття власної гідності;*

СОЦІАЛЬНИЙ ВПЛИВ

- *проблеми з соціалізацією: діти, які зазнали насильства, можуть мати труднощі з встановленням і підтримкою дружніх стосунків;*
- *шкільні проблеми: насильство може впливати на успішність у школі, спричиняючи проблеми з концентрацією уваги, навчанням та поведінкою;*
- *ризик антисоціальної поведінки: діти, які потерпали від насильства, можуть бути більш схильними до прояву антисоціальної поведінки, включаючи кримінальні дії, вживання алкоголю та наркотиків.*

ДОВГОСТРОКОВІ НАСЛІДКИ

- *відтворення насильства: діти, які зазнали насильства, можуть в майбутньому самі ставати агресорами або жертвами насильства;*
- *проблеми в дорослому житті: психологічні та емоційні травми, отримані в дитинстві, можуть впливати на відносини, роботу та загальну якість життя в дорослому віці.*

РОЗУМІННЯ ТА ВЧАСНЕ ВТРУЧАННЯ У ВИПАДКАХ НАСИЛЬСТВА НАД ДІТЬМИ Є НАДЗВИЧАЙНО ВАЖЛИВИМ ДЛЯ ЗМЕНШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО І ЗДОРОВОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ.

**ЯКЩО ВИ СТАЛИ СВІДКОМ ВЧИНЕННЯ
БУДЬ-ЯКОГО ВИДУ НАСИЛЬСТВА НАД
ДИТИНОЮ АБО МАЄТЕ ПІДОЗРИ, ЩО ВОНА
МОЖЕ ЗАЗНАВАТИ НАСИЛЬСТВА ЯК У
РОДИНІ, ТАК І ПОЗА ЇЇ МЕЖАМИ, ПОТРІБНО
ПЕРЕДУСІМ ПОДБАТИ ПРО БЕЗПЕКУ ДИТИНИ.**

**ЗА ПОТРЕБИ ВАРТО НАДАТИ ЇЇ ДОМЕДИЧНУ
ДОПОМОГУ ТА ВИКЛИКАТИ БРИГАДУ
ЕКСТРЕНОЇ (ШВИДКОЇ) МЕДИЧНОЇ
ДОПОМОГИ.**

**ПІСЛЯ ЦЬОГО ПОТРІБНО НЕВІДКЛАДНО
ПОВІДОМИТИ ПРО ВІЯВЛЕНИЙ ФАКТ
ОРГАНИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ТА СЛУЖБУ
У СПРАВАХ ДІТЕЙ ЗА МІСЦЕМ ВІЯВЛЕННЯ
АБО ПРОЖИВАННЯ (ПЕРЕБУВАННЯ) ТАКОЇ
ДИТИНИ.**

**У РАЗІ НЕЗМОГИ ЗВЕРНУТИСЯ ДО ОРГАНІВ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ТА СЛУЖБИ У
СПРАВАХ ДІТЕЙ ПОТРІБНО ЗВЕРНУТИСЯ ДО
ІНШИХ СУБ'ЄКТІВ ВІЯВЛЕННЯ ТА/АБО
ОРГАНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДІТЕЙ,
ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ
ОБСТАВИНАХ.**

ЦЕ МОЖУТЬ БУТИ:

- органи державної влади;
- органи місцевого самоврядування;
- заклади освіти;
- заклади охорони здоров'я;
- заклади соціального захисту населення;
- центри соціальних служб;
- спеціалізовані установи з надання безоплатної первинної правової допомоги;
- регіональні та місцеві центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги, бюро правової допомоги;
- суди;
- органи прокуратури;
- спеціалізовані служби підтримки осіб, постраждалих від домашнього та іншого насильства (кризові кімнати, притулки, денні центри, кол-центри та гарячі лінії з питань запобігання та протидії домашньому насильству тощо).

ЯК ЗМЕНШИТИ РИЗИКИ ЩОДО ВЧИНЕННЯ НАСИЛЬСТВА НАД ДИТИНОЮ:

- Спілкуйтеся з дитиною. Створіть у родині відкрите та безпечне середовище, у якому дитині буде комфортно розмовляти про свої переживання, проблеми та думки.
- Уникайте фізичного та психологічного насильства в сім'ї, не втягуйте дитину в конфлікти дорослих.
- Розповідайте дитині про безпечні й небезпечні ситуації, які можуть виникнути. Вона має відрізняти стандартну ситуацію від небезпечної та розуміти, як реагувати у випадках, що мають для неї потенційну загрозу.
- Навчіть дитину, як подавати сигнали та звертатися по допомогу в разі потреби.
- Розповідайте дитині про кордони її тіла, що ніхто не має права торкатися частин, які закриті спідньою білизною, а діти не мають торкатися інших у тих самих місцях.
- Навчайте розрізняти, що є прийнятним і неприйнятним у поведінці людей, пояснюйте різницю між дружбаю та небезпечними стосунками.
- Виявляйте інтерес до життя дитини поза межами родини. Беріть участь у її шкільному житті, цікавтеся, з ким спілкується дитина та як проводить вільний час.
- Визначте правила безпеки для використання інтернету та соціальних мереж. Розповідайте про небезпечний контент, його ознаки та як його потрібно уникати.
- Розповідайте дитині про її права та як їх захищати.

ОСОБИ, ЯКІ ВЧИНИЛИ НАСИЛЬСТВО
ВІДНОСНО ДИТИНИ, НЕСУТЬ КРИМІНАЛЬНУ,
АДМІНІСТРАТИВНУ АБО ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВУ
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВІДПОВІДНО ДО ЗАКОНІВ
УКРАЇНИ.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ — за фізичне, сексуальне або психологічне насильство над дитиною: дорослі можуть бути притягнуті до кримінальної відповідальності, що може передбачати позбавлення або обмеження волі на різні терміни залежно від тяжкості злочину. В деяких випадках може бути накладено штраф як додаткове або альтернативне покарання за вчинення насильства.

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ — кодексом України про адміністративні правопорушення передбачена адміністративні відповідальність за вчинення домашнього насильства у вигляді накладення штрафу, громадських робіт або адміністративного арешту.

ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ НА ВИХОВАННЯ ДИТИНИ — жорстоке поводження з дитиною, вчинення батьками умисного кримінального правопорушення щодо дитини є однією з підстав для позбавлення батьківських прав або негайного відібрання дитини у батьків.

ЯК ЗРОЗУМІТИ, ЩО ВАША ДИТИНА ЗАЗНАЄ БУЛІНГУ

Діти неохоче розповідають батькам про те, що зазнають цькування в освітньому закладі. Дитина може соромитися цього або відчувати себе винною в тому, що відбувається з нею. Тому якщо ви запитаете дитину про можливі проблеми, потрібно бути готовими, що дитина може приховувати інформацію.

Щоб своєчасно розпізнати проблему, потрібно бути уважнішими до можливих виявів булінгу щодо дитини. Якщо ваша дитина стала замкнутою, вигадує причини, щоб не йти до школи, має прогули, у неї різко погіршилась успішність — поговоріть із нею. Причина такої поведінки може бути не в лінощах, а в тому, що дитину ображають та цькують в освітньому закладі.

Також до видимих наслідків булінгу належать розлади сну, втрата апетиту, тривожність, низька самооцінка. Якщо дитину шантажують у школі, вона може просити додаткові гроші на кишенькові витрати, щоб відкупитись від агресора. Якщо в дитини часто псується одяг, інші речі або щось постійно зникає — це також може свідчити про булінг.

Якщо ви маєте підозру, що дитина зазнає булінгу, обережно почніть з нею розмову про це. Дайте дитині зрозуміти, що вам можна довіряти, ви її підтримаєте і допоможете знайти вихід із ситуації, що склалася.

Поясніть дитині, що не має нічого погано та ганебного в тому, щоб повідомити про агресивну поведінку когось із дітей чи дорослих.

Якщо дитина не йде на контакт, зверніться по допомогу до класного керівника чи шкільного психолога. Можливо, вони знають про проблеми дитини в освітньому закладі або ж стануть уважнішими до того, що відбувається з нею, щоб своєчасно розпізнати булінг і запобігти йому.

ЯК ДІЯТИ БАТЬКАМ, ЯКЩО ДИТИНА ЗАЗНАЄ БУЛІНГУ

- Не ігноруйте проблему та в жодному разі не займайте позицію, що дитина повинна самостійно розв'язати цю проблему, вміти постояти за себе або налагодити взаємини з однолітками.
- Повідомте про інцидент керівництво освітнього закладу для розв'язання ситуації, яка склалася.
- Поговоріть з дитиною, дайте їй зрозуміти, що ви її підтримуєте, готові вислухати та допомогти.
- Поясніть дитині, до кого вона може звернутися по допомогу в разі цькування (класний керівник, шкільний психолог, соціальний педагог, директор освітнього закладу).
- Підтримуйте дитину в налагодженні стосунків з однолітками та підготуйте її до того, що розв'язання проблеми булінгу може потребувати певного часу.
- За потреби зверніться до дитячого психолога з метою стабілізації психологічного та емоційного стану дитини.
- Якщо на рівні освітнього закладу розв'язати проблему з булінгом не вдається, звертайтеся по допомогу поліції.

Найважливіше — будьте активними та важливими учасниками в житті своєї дитини. Якщо ви виявили будь-які ознаки насильства чи маєте підозри, не замовчуйте проблему та одразу звертайтеся по допомогу до фахівців і відповідних служб.

Не менш важливе для гармонійного та здорового розвитку дітей питання профілактики та запобігання насильству, яке вчиняють діти як у сімейному середовищі, так і поза його межами (наприклад, у закладах освіти чи на вулиці).

Дитина-кривдник — це особа, яка не досягла 18 років і вчинила домашнє насильство в будь-якій формі.

У другому пункті Постанови КМУ від 1 червня 2020 року № 585 «Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах» зазначено:

«Складні життєві обставини, у яких перебуває дитина, — це умови, що негативно впливають на життя дитини, стан її здоров'я та розвиток (інвалідність, тяжка хвороба, безпритульність, перебування в конфлікті із законом, залучення до найгірших форм дитячої праці, залежність від психотропних речовин, інші види залежності, жорстоке поводження, зокрема домашнє насильство, зокрема коли кривдником є дитина, ухилення батьків, осіб, які їх замінюють, від виконання своїх обов'язків, обставини стихійного лиха, техногенних аварій, катастроф, воєнних дій чи збройних конфліктів тощо), установлені за результатами оцінювання потреб дитини та її сім'ї в соціальних послугах».

З цього можна зробити висновок, що якщо дитина вчиняє насильство в родині або поза її межами, то це негативно впливає не тільки на постраждалих осіб, але й на дитину-кривдника.

Діти-кривдники також потребують соціального захисту, щоб подолати або мінімізувати складні життєві обставини, зокрема фактори, які спричинили таку поведінку дитини, шляхом формування в неї потрібних життєвих компетенцій.

КОЛИ ПОВЕДІНКА ДИТИНИ МАЄ НАСТОРОЖИТИ:

ДИТИНА КРАДЕ АБО ПСУЄ РЕЧІ ІНШИХ ЧЛЕНІВ СІМ'Ї

ДИТИНА ПОГРОЖУЄ БАТЬКАМ АБО ІНШИМ

**ДИТИНА ПОГРОЖУЄ ЗАВДАТИ ШКОДИ АБО
ВЧИНИТИ РИЗИКОВАНУ ПОВЕДІНКУ**

**ДИТИНА ЖОРСТОКО ПОВОДИТЬСЯ З ДОМАШНІМИ
ТВАРИНАМИ**

Така поведінка може виникати з різних причин і важливо своєчасно їх встановити, щоб надати дитині адекватну підтримку та застосувати належні методи виховання.

ОСЬ ДЕКІЛЬКА МОЖЛИВИХ ПРИЧИН, ЯКІ МОЖУТЬ ПРИЗВОДИТИ ДО АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ В ДИТИНИ:

Стрес. Дитина може реагувати на стресові ситуації через агресію чи вираження негативних емоцій.

Вчинення насильства щодо дитини. Діти, які зазнають насильства в родині або поза її межами, також можуть агресивно поводитись щодо інших людей.

Недогляд з боку батьків. Неналежне виконання батьківських обов'язків, відсутність належної уваги, педагогічна занедбаність можуть викликати агресивну поведінку в дитини й стати причиною девіантної поведінки, зокрема скоєння насильства щодо інших.

Проблеми у взаємодії з оточенням. Негативні стосунки з однолітками чи дорослими, відчуття самотності та відсутність позитивної взаємодії можуть призводити до агресивної поведінки.

Вплив оточення. Деякі діти можуть наслідувати агресивні чи кривдницькі моделі поведінки, які вони бачать у своєму оточенні. Наприклад, дитина, яка стала свідком насильства батька над матір'ю, також може моделювати агресивну поведінку і вчиняти насильство щодо членів родини чи в колективі.

Нездатність керувати емоціями. Деякі діти можуть не мати навичок керування своїми емоціями, що призводить до надмірної агресії.

Якщо ви стикаєтеся з агресивною поведінкою дитини, важливо намагатися зрозуміти її потреби та вивчити фактори, які можуть негативно впливати на її поведінку. Додаткову підтримку можуть надати педагоги, психологи, члени родини та інші фахівці.

КРОКИ, ЯКІ МОЖУТЬ МІНІМІЗУВАТИ РИЗИКИ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ДИТИНИ ТА ПОДОЛАТИ ВІЯВИ АГРЕСІЇ

- 1. Безпека насамперед.** Створіть безпечні умови для всіх членів сім'ї. Якщо існує реальна загроза, потрібно звернутися по фахову підтримку до психолога. Якщо ситуація не змінюється або загострюється, потрібно звернутися до правоохоронних органів.
- 2. Визначення причини.** Розгляньте можливі причини, які можуть призводити до насильства або агресії в дитини.
- 3. Позитивне виховання.** Зосередьте увагу на позитивному вихованні та підтримці позитивної поведінки. Побудуйте довірливі стосунки та розвивайте емоційний зв'язок з дитиною. Спрямовуйте енергію дитини на корисні заняття та інтереси.
- 4. Розвивайте навички управління емоціями.** Навчіть дитину ефективно виражати свої емоції та керувати ними. Навчайте розпізнавати та реагувати на ситуації, які можуть викликати агресивну поведінку.
- 5. Визначення правил і норм поведінки.** Установіть чіткі правила й норми щодо прийнятної поведінки в родині чи навколишньому середовищі.
- 6. Залучайте сім'ю.** Розвивайте позитивні взаємини в родині.

- 7. Моделювання.** Будьте позитивним прикладом для дитини у вашій взаємодії і розв'язанні конфліктів.
- 8. Співпраця зі школою.** Спілкуйтеся з педагогами та іншими фахівцями в галузі освіти, щоб розглянути ситуацію, у якій дитина вчиняє насильство, та спільно впоратися з можливими труднощами.

Якщо ви відчуваєте, що ситуація стає непередбачуваною або неконтрольованою, зверніться по допомогу до професіоналів у галузі психічного здоров'я і соціальної підтримки для отримання індивідуальної консультації та рекомендацій.

ЯК ДІЯТИ БАТЬКАМ, ЯКЩО ЇХНЯ ДИТИНА ВЧИНЯЄ БУЛІНГ:

- спробуйте спокійно поговорити з дитиною про те, що відбувається, та з'ясувати мотиви її поведінки;
- дайте їй зрозуміти, що булінг є неприйнятним явищем, який має серйозні наслідки для потерпілого та для самого винуватця;
- поясніть дитині, що за такі дії передбачена адміністративна відповідальність;
- поділіться з дитиною власними спостереженнями про її поведінку та наслідки, які вона може створювати для інших людей;
- поясніть дитині, як її дії впливають на вас та інших членів сім'ї;

- заохочуйте позитивну поведінку дитини — хваліть і підтримуйте її, коли вона проявляє доброзичливу поведінку та робить добрі справи;
- зверніться до вчителів та адміністрації школи, щоб отримати їхню допомогу та підтримку в розв'язанні проблеми;
- за потреби зверніться до психолога, оскільки агресивна поведінка і вияви насильства можуть бути ознакою серйозних емоційних проблем;
- підтримайте свою дитину та покажіть, що ви готові допомогти їй змінити поведінку й розвиватися як особистість.

ЯКЩО ВИ ЗАЗНАЛИ НАСИЛЬСТВА АБО СТАЛИ ЙОГО СВІДКОМ, ТО ЗАВЖДИ МОЖЕТЕ ЗАТЕЛЕФОНУВАТИ:

102 — поліція;

0 800 500 202 — гаряча лінія поліції;

1547 — урядова гаряча лінія для осіб, які постраждали від домашнього насильства (цілодобово, безоплатно з мобільних і стаціонарних телефонів);

116 123 (для мобільних телефонів) або **0 800 500 335** (для стаціонарних і мобільних телефонів) — національна гаряча лінія із запобігання домашньому насильству, торгівлі людьми та гендерній дискримінації;

0 800 213 103 — гаряча лінія системи безоплатної правової допомоги (цілодобово, безоплатно з мобільних і стаціонарних телефонів).

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ, ЯКІ РЕГУЛЮЮТЬ ПИТАННЯ ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ДІТЕЙ ВІД НАСИЛЬСТВА:

- Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 № 2229-VIII;
- Закон України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 №2402-III;
- Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 №2145-VIII;
- Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» від 18.12.2018 №2657-VIII;
- Сімейний кодекс України;
- Кримінальний кодекс України;
- Кодекс України про адміністративні правопорушення;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 №585 «Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 №658 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі».

ГОЛОСИ
ДІТЕЙ

БЛАГОДІЙНИЙ ФОНД

voices.org.ua

Онлайн-лінія психологічної
підтримки для дітей і батьків в умовах війни:

+38 0 800 210 106

Чатбот із психологічною підтримкою
(зокрема, за кордоном):

Telegram: [@kidsMentalHelpBot](https://t.me/kidsMentalHelpBot)

Viber: www.viber.com/kidsmentalhelpbot

ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК:

feedback@voices.org.ua

feedback.ukraine@plan-international.org

